

Picasso íntim

El tinent feia trampes..., etzibà de cop la Lola Fondevila comentant la caricatura que Picasso va fer del seu company de tardes de farra al bar de la fonda de Gósol. L'apunt retrata de forma genial el personatge: mitjana edat, barba de dos dies, murri, mirada de través, riulla per sota el nas. A la taula del menjador de la Fonda Tampanada, a més de la Lola, la mestressa, hi som l'alcalde de Barcelona, Pasqual Maragall, la seva esposa Diana i jo mateix en animada conversa mentre fullegem el llibre de Palau i Fabre. A cal Tampanada es conserva intocada fins avui la cambra del segon pis que dóna a la plaça on van residir aquell frenètic estiu de 1906 el jove pintor i la seva companya parisenca Fernande Olivier. La Lola Fondevila, que va morir

Façana i interior de Cal Tampanada.
FOTO: EVA TOMÁS

gairebé centenària, recordava perfectament l'exòtica parella: era aleshores una nena de sis anys que ja s'adonava de tot. Per cert, vaig arribar a conèixer una altra Lola bellugadissa, xerraire i plena de simpatia, la néta del Tinent...

Cal Benet, la casa pairal gosolana de la nostra família, estava íntimament lligada a cal Tampanada perquè el 18 de maig de 1878 Margarida Fondevila Solé, la noia de la fonda, es va casar amb l'hereu Isidre Solé Cusí. Van tenir 7 fills, el més gran dels quals fou el meu avi Josep Solé Fondevila. A l'estiu de 1906, la pollicada de nois i noies de cal Benet freqüentava la casa de la seva mare. Per aquesta raó, amb tota probabilitat, van fer de models per a les pintures de Picasso protagonitzades per nois, alguns d'ells nus. Aquell estiu, l'Enric, l'Isidre i l'Ot de cal Benet tenien 18, 13 i 11 anys respectivament. La confiança provenia de la familiaritat del tracte diari; d'altra banda hauria estat impossible l'autorització dels pares en aquella època i en el context sociocultural d'un petit poble encimbellat a la muntanya. De fet, sempre he sentit comentar que quan en els anys 50 es va dur al pintor a França el magnífic dibuix a carbonet de l'avi Quiquet de cal Tampanada per al seu reconeixement, després de signar-lo, Picasso va preguntar on era l'altre que havia fet de cal Benet. Dissortadament, s'ha perdut entre els trasbalsos, les intempèries i les ventades del segle XX.

Quina impressió devia tenir Picasso de Gósol i els gosolans fa cent anys? Evidentment, un fortíssim contrast amb Barcelo-

na i, no cal dir, amb París. De les avingudes, cafès i luxe del París refulgent de la Belle Époque, la ciutat talismà dels més innovadors corrents artístics i culturals del món, al Gósol primitiu, de cases elementals, d'economia agrària de subsistència, de gent senzilla amb un innat sentit de l'hospitalitat, que formava part d'una societat patriarcal; però també al Gósol voltat d'un espectacular paisatge de diàfana llum, de cels blavíssims, d'aigües cristal·lines, del penyassegat de Roca Roja encès pel sol ponent; un poble d'alta muntanya a redós del Cadí majestàtic i de l'altiu Pedraforca que oferí a Pablo i Fernando un devesall de sensacions estampades amb el més genuí segell de l'autenticitat, sense volutes ni cortinatges: l'olor del blat acabat de segar, els sabors de la cuina tradicional sense additius, els rostres masculins treballats pel sol i la serena, les dones que duïen caputxa com a l'edat mitjana, les

tempestes estivals amb llamps i trons d'òpera de Wagner, el Ball de les cosses... Un contrast que va fascinar aquell jove dotat d'il·limitades potencialitats, una esponja que ho assimilava tot i que cremava etapes per a convertir-se en l'artista més important del segle XX. Gósol va fecundar Picasso, que es lliurà a una frenètica producció de més de cent obres en poques setmanes.

Preciós testimoni de les impressions gosolanes de Picasso n'és el Quadern Català, una petita llibreta de tapes de pell que duia sempre a la butxaca. Allà hi reflecteix amb tota espontaneïtat el que captava la seva mirada penetrant. *Armiolls-tenazas; farigola=timó. La noche, un caballo siena, trigo, ocre, cielo negro.* La descripció de Gósol preparatòria d'una pintura em commou: *Una montaña, silueta sobre un cielo azul, un rebaño de casas sube desde la plaza, un lago azul refleja el cielo; delante un hom-*

bre conduce dos bueyes... un baile. El Quadern Català acaba amb el curiós full de ruta del seu retorn a la Ciutat Llum: *Gósol – Vallvé (Veillver) -matxos; Puigcerdà -coche; Ax – coche; París – tren.*

L'any 2006, durant la commemoració del centenari d'aquell estiu prodigiós, asseguts per pura casualitat a la mateixa taula del menjador de cal Tampanada, tinc la immensa fortuna de mantenir una conversa curulla d'anècdotes i acudits amb dues dames singulars, que aparentment no tenen res en comú: la Pepa de cal Clot, l'autèntic pal de paller de la fonda al llarg de 60 anys, la que ho feia tot i ho sabia tot, i Maia Picasso, l'hereva per antonomàsia de la xispa, la vitalitat i el físic del gran pintor i, per damunt de tot, dels seus ulls, d'aquells prodigiosos ulls...

Joan Ganyet Solé
Gósol, març de 2011

Plaça Major des de Cal Tampanada. Des d'aquí Picasso realitzà Cases de Gósol
FOTO: EVA TOMÁS